

SOCIOLOGIJOS INSTITUTAS

MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKA LIETUVOJE

Teorinės, empirinės ir praktinės apibrėžtys mokslinių tyrimų,
akademinės autorystės, etikos vadybos ir kituose kontekstuose

Mokslo monografija

Aurelija Novelskaitė
Raminta Pučėtaitė
Anna Lipnevič
Reda Adomaitienė
Svajonė Mikėnė
Lina Lapinaitė

VILNIUS, 2015

UDK 174:001(474.5)

Mo-64

Mokslinės veiklos etika Lietuvoje. Teorinės, empirinės ir praktinės apibrėžtys mokslinių tyrimų, akademinės autorystės, etikos vadybos ir kituose kontekstuose. Mokslo monografija. Vilnius: LSTC, 2015

Autorės ir jų indėlis autoriniais lankais (aut. l.):

Novelskaitė Aurelija (15 aut. l.)

Pučėtaitė Raminta (10 aut. l.)

Lipnevič Anna (6 aut. l.)

Adomaitienė Reda (3 aut. l.)

Mikėnė Svajonė (1 aut. l.)

Lapinaitė Lina (1 aut. l.)

Mokslinė redaktorė: Aurelija Novelskaitė

Mokslo monografija parengta 2013–2015 metais, įgyvendinant LMT mokslininkų grupių projektą „Akademinė autorystė: normatyvinis apibrėžimas ir empirinė realybė“ (MIP-082/2013). Monografijoje pristatomi šio ir 2010-2011 m. vykdyto LMT mokslininkų grupės projekto „Mokslinių tyrimų etikos būklė Lietuvoje: situacijos analizė“ (MIP-37/2010) rezultatai.

Apsvarstė ir rekomendavo išleisti Lietuvos socialinių tyrimų centro mokslo taryba (2015 m. lapkričio 3 d. posėdžio protokolas Nr. MT-06)

Recenzentės:

Prof. habil. dr. Žaneta Simanavičienė, Mykolo Romerio universitetas

Doc. Dr. Jurga Jonutytė, Vytauto Didžiojo universitetas

Kalbos redaktorius: Tomas Taškauskas

Viršelio dailininkas ir leidinio maketuotojas: Rimantas Junevičius

ISBN 978-9955-531-52-4 (internete)

ISBN 978-9955-531-53-1 (spausdintinis)

© Lietuvos socialinių tyrimų centras

© Adomaitienė Reda

© Lapinaitė Lina

© Lipnevič Anna

© Mikėnė Svajonė

© Novelskaitė Aurelija

© Pučėtaitė Raminta

TURINYS

LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....	8
PAGRINDINIŲ SANTRUMPŲ SĄRAŠAS.....	12
ĮVADAS.....	14

I DALIS. MOKSLINIŲ TYRIMŲ ETIKOS SAMPRATOS IR BŪKLĖS VERTINIMAI

Įvadas	31
1. Mokslinių tyrimų etikos samprata Lietuvos mokslo bendruomenės narių tarpe	38
2. Mokslinių tyrimų etikos problemos, pažeidimai ir jų priežastys	48
3. Mokslinių tyrimų etikos būklės Lietuvoje vertinimas	59
Apibendrinant: Lietuvos mokslo bendruomenės narių požiūris į mokslinių tyrimų etiką Lietuvoje	77

II DALIS. MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKOS NORMATYVINIAI APIBRĖŽIMAI

Įvadas	80
1. Mokslinės (akademinės) etikos priežiūros sistemos institucionalizacija Lietuvoje ir kitose šalyse.....	82
2. Lietuvos Respublikos teisės aktuose numatytos atsakomybės ir sankcijos už mokslinės veiklos etikos pažeidimus	98
3. Atitiktis tarp teisinio mokslinių tyrimų etikos reguliavimo ES ir LR: 2010 m. situacija ..	134
<i>Atitikties tarp ES ir LR teisinių mokslinės veiklos ir / arba mokslinių tyrimų etiką reglamentuojančių dokumentų analizės atvejis: teisinė asmens duomenų apsauga mokslinio tyrimo etikos kontekste .....</i>	<i>142</i>
<i>Atitikties tarp ES ir LR teisinių mokslinės veiklos ir / arba mokslinių tyrimų etiką reglamentuojančių dokumentų analizės atvejis: teisinės tyrėjų saugumo kaip tyrimų etikos dalyko apibrėžtys .....</i>	<i>153</i>

III DALIS. MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKOS VADYBA LIETUVOS MOKSLO (IR STUDIJŲ) ORGANIZACIJOSE

Įvadas	168
1. Mokslo organizacijų etikos kodeksai: turinys, kūrimo procesas, naudojamumas	175
2. Etikos komitetai Lietuvos mokslo organizacijose: funkcijos ir jų realizavimas.....	189
3. Etikos kodeksų ir etikos komitetų žinomumas Lietuvos universitetuose ir mokslinių tyrimų institutuose.....	198

Apibendrinant: kodėl rizikinga individą laikyti atsakingu už mokslinės veiklos etikos vadybą?.....	207
--	-----

IV DALIS. MOKSLINIŲ TYRIMŲ ETIKOS DILEMOS IR PAŽEIDIMAI: ELGSENA IR IŠDAVOS

Įvadas	215
1. Susidūrimai su tyrimų etikos dilemomis ir tyrimų etikos pažeidimai mokslo srityje bei organizacijoje, kurioje vykdomi moksliniai tyrimai	220
2. Mokslinių tyrimų etikos pažeidimų skirtinguose tyrimo etapuose ir jų priežasčių vertinimai	242
3. Elgsena susidūrus su tyrimų etikos dilema ar pastebėjus tyrimų etikos pažeidimą: konsultacijos ir skundai	248
Apibendrinant apklausos dalyvių nuomonės apie etikos dilemas ir pažeidimus: Lietuvos mokslo organizacijų etikos komitetų narių požiūris	262
<i>Papildant apklausos dalyvių nuomonės: akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus sprendimai 2014-2015 m.</i>	267

V DALIS. MOKSLINĖS (AKADEMINĖS) AUTORYSTĖS APIBRĖŽTYS IR SAMPRATOS

Įvadas	277
1. Akademinės autorystės apibrėžimai pasaulinėse mokslo organizacijose	284
2. Mokslinės (akademinės) autorystės apibrėžimas Lietuvos mokslo organizacijų dokumentuose.....	292
3. Mokslinės (akademinės) autorystės apibrėžimas Lietuvos mokslo žurnaluose: formalūs reikalavimai autoriams ir redaktorių požiūriai	297
Apibendrinant: mokslinės (akademinės) autorystės samprata tarp Lietuvos mokslo bendruomenės narių	303

VI DALIS. AKADEMINĖ AUTORYSTĖ: PAŽEIDIMAI IR IŠDAVOS

Įvadas	309
1. Akademinės autorystės etikos pažeidimai: autorių sąrašo sudarymo praktikos ir jų išdavos	316
<i>Bendraautorystės praktikos technologijos mokslų srityje. Doktorantūros studijų atvejis</i>	324
2. Akademinės autorystės etikos pažeidimai: (savęs-) citavimo praktikos ir jų išdavos	338
<i>Plagijavimas: formalūs apibrėžimai, individualūs požiūriai ir kasdienės praktikos</i>	343
3. Akademinės autorystės etikos pažeidimai: recenzavimo praktikos ir jų išdavos	359
Apibendrinant: praktiniai autorystės, citavimo ir recenzavimo Lietuvos mokslo žurnaluose aspektai.....	364

PABAIGA. KAS TOLIAU?.....	371
METODOLOGINIAI MOKSLINIŲ TYRIMŲ ETIKOS EMPIRINIŲ TYRINĖJIMŲ LIETUVOJE PAGRINDAI	386
1. <i>MTEtika</i> : Metodologiniai mokslinių tyrimų etikos būklės Lietuvoje analizės 2010–2011 m. pagrindai	386
2. <i>AcadAu</i> : Metodologiniai akademinės autorystės normatyvinio apibrėžimo ir esamos būklės Lietuvoje analizės 2013–2015 m. pagrindai	411
METODOLOGINĖS DALIES PRIEDAI	424
SUMMARY	568
LITERATŪRA	572
APIE AUTORES	599

MOKSLINĖS VEIKLOS ETIKA LIETUVOJE. TEORINĖS, EMPIRINĖS IR PRAKTINĖS
APIBRĖŽTYS MOKSLINIŲ TYRIMŲ, AKADEMINĖS AUTORYSTĖS, ETIKOS
VADYBOS IR KITUOSE KONTEKSTUOSE. Mokslo monografija.

Aurelija Novelskaitė, Raminta Pučėtaitė, Anna Lipnevič, Reda Adomaitienė, Svajonė Mikėnė,
Lina Lapinaitė. – Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2015. – 600 p.

UDK 174:001(474.5)
Mo-64

ISBN 978-9955-531-52-4 (internete)
ISBN 978-9955-531-53-1 (spausdintinis)

Knygoje pristatomi LMT mokslininkų grupių projektų „Akademinė autorystė: normatyvinis apibrėžimas ir empirinė realybė“ (Nr. MIP-082/2013, 2013-2015 m.) ir „Mokslinių tyrimų etikos būklė Lietuvoje: situacijos analizė“ (Nr. MIP-37/2010, 2010-2011 m.) rezultatai: Lietuvos mokslo bendruomenės apklausų, interviu su Lietuvos mokslo organizacijų etikos komitetų narėmis ir nariais bei Lietuvoje leidžiamų mokslo žurnalų redaktoriais, tarptautinių ir nacionalinių dokumentų analizės pagrindu aprašomi mokslinės veiklos (konkrečiau - tyrimų ir mokslinės autorystės) etikos būklės vertinimai, požiūriai į etinį mokslinės veiklos lauką, jame pastebimus etikos pažeidimus bei jų priežastis, kitus aspektus.

Leidžia Lietuvos socialinių tyrimų centras
A. Goštauto g. 11, LT-01108 Vilnius
Spausdino UAB „Vaibra“
Raugyklos g. 15, Vilnius

Tiražas 300 egz.